

RADA EUROPY
EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA D. M. przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 13557/02)

WYROK – 14 października 2003 r.

W sprawie D. M. przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba
złożona z sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,

Pan M. PELLONPÄÄ,

Pani V. STRÁŽNICKÁ,

Pan R. MARUSTE,

Pan S. PAVLOVSKI,

Pan L. GARLICKI,

Pan J. BORRERO BORRERO, *sędziowie*

oraz Pan M. O' BOYLE, *Kancierz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu niejawnym 23 września 2003 r.,

wyduje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 13557/02) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału 30 października 2000 r. na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatelkę polską, panią D. M. („skarżąca”).

2. Rząd polski („Rząd”) był reprezentowany przez pełnomocnika, pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. 14 stycznia 2003 r. Czwarta Sekcja postanowiła zakomunikować Rządowi zarzut dotyczący przewlekłości postępowania oraz zarzut rzekomego braku skutecznego środka odwoławczego. Na podstawie art. 29 § 3 Konwencji Trybunał

¹ Wyrok ten stanie się prawomocny w okolicznościach opisanych w art. 44 § 2 Konwencji. Może podlegać poprawkom edytorskim.

postanowił rozpatrzyć w tym samym czasie meritum skargi oraz jej dopuszczalność. Trybunał nadał ponadto sprawie, zgodnie z art. 41 Regulaminu Trybunału, charakter priorytetowy. Przewodniczący Izby postanowił nadto wyrazić zgodę na utajnienie nazwiska skarżącej (art. 47 § 3 Regulaminu Trybunału).

FAKTY

OKOLICZNOŚCI SPRAWY

4. Skarżąca urodziła się w 1927 r. i mieszka w Zamościu, w Polsce.
5. W 1991 r. skarżąca zauważyła guz na swojej szyi i udała się do szpitala w Lublinie. Po badaniu ogólnym została zdiagnozowana jako osoba cierpiąca na nierakowaty guz gruczołu ślinowego. W październiku 1991 r. skarżąca przeszła operację. Tuż po operacji przeprowadzono właściwe testy, które dowiodły złośliwego charakteru guza. Następnie skarżąca zwróciła się do innego szpitala, w Szczecinie, gdzie przeszła drugą operację. Dodatkowo operacja spowodowała poważne powikłania, takie jak żółtaczka i posttraumatyczne dolegliwości stresowe.
6. 27 stycznia 1994 r. skarżąca weszła przed Sądem Rejonowym w Lublinie postępowanie cywilne o odszkodowanie przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez szpital w Lublinie. Stwierdziła, że z powodu błędów popełnionych podczas stawiania diagnozy oraz podczas pierwszej operacji, która doprowadziła do dodatkowej interwencji chirurgicznej i spowodowała liczne cierpienia i ogólne pogorszenie stanu zdrowia stała się ofiarą niewłaściwego leczenia.
7. 17 marca 1994 r. skarżąca została częściowo zwolniona z kosztów sądowych.
8. 20 czerwca 1994 r. sąd przeprowadził rozprawę.
9. Pomiędzy 21 listopada 1994 r. i 28 marca 1995 r. przeprowadzono sześć rozpraw. Sąd przesłuchał świadków oraz skarżącą i zarządził sporządzenie opinii biegłych.
10. W kwietniu i lipcu 1995 r. dwie opinie biegłych, przygotowane przez Akademię Medyczną w Lublinie zostały przedłożone sądowi.
11. Pomiędzy 29 marca 1995 r. oraz 19 sierpnia 1996 r. nie przeprowadzono żadnej rozprawy.
12. Na rozprawach przeprowadzonych 20 sierpnia i 10 grudnia 1996 r. sąd zarządził sporządzenie dwóch dodatkowych opinii biegłych.
13. 17 marca 1997 r. sąd na posiedzeniu *in camera* oddalił wnioski stron o sporządzenie dalszych opinii biegłych, ponieważ nie uiściły one opłat za te opinie.
14. Na rozprawie przeprowadzonej 4 kwietnia 1997 r. sąd uwzględnił wniosek stron o zarządzenie dodatkowej opinii biegłego.

15. 9 czerwca 1997 r. opinia została złożona do sądu.
16. Następnie sąd przeprowadził rozprawy 2 września i 27 listopada 1997 r.
17. W 1998 r. sąd przeprowadził w sumie sześć rozpraw i 24 listopada 1998 r. wydał wyrok. Zasądził skarżącej 3.500 złotych odszkodowania i oddalił jej roszczenie w pozostałym zakresie.
18. Obie strony odwołały się od wyroku.
19. 6 maja 1999 r. Sąd Okręgowy w Lublinie przeprowadził rozprawę, a 20 maja 1999 r. wydał wyrok. Sąd uchylił wyrok sądu pierwszej instancji i zwrócił sprawę do Sądu Rejonowego w Lublinie.
20. 4 listopada 1999 r. sąd przeprowadził pierwszą rozprawę, na której skarżąca podwyższyła wartość przedmiotu sporu. W konsekwencji sprawa została przekazana do Sądu Okręgowego w Lublinie.
21. Następnie rozprawy przeprowadzono 25 stycznia i 21 marca 2000 r.
22. 4 maja 2000 r. sąd na posiedzeniu *in camera* postanowił, że wobec zmian w prawie o ustroju administracyjnym Polski, wojewodę lubelskiego będzie reprezentował szpital w Lublinie.
23. 18 lipca 2000 r. skarżąca rozszerzyła wartość przedmiotu sporu. Zażądała 35.000 złotych odszkodowania za szkodę niematerialną i materialną.
24. 7 września 2000 r. sąd na posiedzeniu *in camera* zarządził sporządzenie dwóch opinii biegłych. Sąd także zwolnił skarżącą z kosztów sądowych z tytułu rozszerzenia wartości przedmiotu sporu.
25. 11 września, 11 grudnia 2001 r. i 23 stycznia 2002 r. sąd przeprowadził kolejne rozprawy.
26. 1 lutego 2002 r. Sąd Okręgowy w Lublinie wydał wyrok. Sąd zasądził skarżącej 20.000 złotych z tytułu szkody niematerialnej i 4.000 złotych za szkodę materialną. Sąd stwierdził *inter alia*, że operacja przeprowadzona w szpitalu w Lublinie była niezgodna z zasadami sztuki lekarskiej oraz została przeprowadzona bez obowiązkowej zgody skarżącej. Niewłaściwe leczenie w czasie operacji musiało zostać naprawione przez drugą, dodatkową operację, która poskutkowała zbędnym cierpieniem fizycznym i psychicznym skarżącej oraz przedłużyła okres niepewności o ostateczną diagnozę zagrażającą jej życiu chorobie.
27. Strony nie odwołały się od tego wyroku i wyrok się uprawomocnił.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

28. Skarżąca zarzuciła, że długość postępowania w jej sprawie była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” w art. 6 § 1 Konwencji, który brzmi następująco:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym...”.

29. Rząd sprzeciwił się temu zarzutowi.

30. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się 27 stycznia 1994 r., a zakończył 1 lutego 2002 r. Trwał zatem osiem lat i pięć dni.

A. Dopuszczalność

31. Trybunał odnotowuje, że zarzut nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniony w rozumieniu art. 35 § 3 Konwencji. Ponadto Trybunał zauważył, że nie jest on niedopuszczalny z jakiegokolwiek innej przyczyny. Dlatego też Trybunał uznaje go za dopuszczalny.

B. Przedmiot skargi

1. Stanowiska stron

32. Rząd twierdził, że sprawa była skomplikowana, ponieważ dotyczyła niewłaściwego leczenia i wymagała odwołania się do specjalistycznej wiedzy medycznej. W szczególności Rząd odnotował, że sąd zarządził sporządzenie opinii biegłych.

33. Rząd uznał, że skarżąca nie przyczyniła się do przewlekłości postępowania.

34. Jeśli chodzi o postępowanie władz krajowych Rząd był zdania, że wykazały one należytą staranność przy rozpoznawaniu sprawy. Rząd stwierdził, że nie było okresów beczynności w postępowaniu, które można przypisać władzom krajowym, a pewne opóźnienia były spowodowane przygotowywaniem opinii biegłych.

35. Na koniec Rząd utrzymywał, że roszczenie skarżącej zostało niemal całkowicie zaspokojone w toku postępowania krajowego.

36. Skarżąca stwierdziła, że wyłącznie sąd był odpowiedzialny za przewlekłość postępowania. Skarżąca odnotowała, że Sąd Rejonowy w Lublinie przeprowadzał rozprawy zbyt rzadko oraz nakazał sporządzenie kilku zbędnych opinii biegłych.

37. Skarżąca ponadto stwierdziła, że opóźnienie w rozpatrywaniu jej zarzutów dotyczących niewłaściwego leczenia przyczyniło się do jej dodatkowego stresu oraz uszczerbku majątkowego. Na koniec skarżąca wskazała, iż charakter powództwa, biorąc pod uwagę jej zaawansowany wiek i słabe zdrowie, wymagał szybkiego rozpatrzenia.

2. Ocena Trybunału

38. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania musi być oceniana w świetle szczególnych okoliczności sprawy i z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności skomplikowanego charakteru sprawy, postępowania skarżącego i właściwych władz oraz znaczenia dla skarżącego tego, co było przedmiotem sporu (patrz, na przykład, *Frydlender przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII, *Humen przeciwko Polsce* [GC], nr 26614/95, z 15 października 1999 r., § 60).

39. Trybunał uważa, że sprawa charakteryzowała się pewnym stopniem złożoności, ponieważ dotyczyła zarzutów nieprawidłowego leczenia, a zatem okoliczności sprawy musiały być rozpatrywane w oparciu o dowody z opinii ekspertów. Jednakże całkowita długość postępowania nie może być wytłumaczona skomplikowaniem sprawy.

40. Jeśli chodzi o postępowanie skarżącej Trybunał zauważa, iż Rząd uznał, że skarżąca nie przyczyniła się do przewlekłości postępowania (patrz pkt 33 powyżej). Trybunał nie widzi powodów, dla których miałby uznać inaczej.

41. W odniesieniu do postępowania władz krajowych Trybunał odnotowuje, że pomiędzy 29 marca 1995 r. i 19 sierpnia 1996 r. oraz pomiędzy 22 marca 2000 r. i 10 września 2001 r. nie przeprowadzono żadnej rozprawy (patrz pkt. 11, 21 i 25 powyżej). Te okresy trwały odpowiednio piętnaście i osiemnaście miesięcy. Chociaż w tych okresach sąd podejmował pewne kroki, takie jak zarządzenie sporządzenia opinii, ale to nie wyjaśnia jednak tak długich przerw pomiędzy rozprawami.

42. Wreszcie Trybunał uznaje, że przedmiot sporu miał dla skarżącej znaczącą wagę.

43. W konsekwencji Trybunał uważa, że w szczególnych okolicznościach tej sprawy czas ośmiu lat i pięciu dni przekracza rozsądną długość.

Stosownie do tego miało miejsce naruszenie art. 6 § 1 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ART. 13 KONWENCJI

44. Skarżąca dalej zarzuciła, że nie miała do dyspozycji krajowego środka odwoławczego przeciwko przewlekłości postępowania. Skarżąca powołała art. 13 Konwencji.

45. Rząd stwierdził, że w czasie wnoszenia skargi do Trybunału skarżąca nie miała do dyspozycji skutecznego środka odwoławczego wobec jej zarzutu na gruncie art. 6 § 1 Konwencji. Jednakże Rząd odnotował, iż 4 grudnia 2001 r. polski Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok, na skutek którego został stworzony środek odwoławczy na przewlekłość postępowania. Rząd skonkludował, że po 18 grudnia 2001 r. skarżąca miała do dyspozycji skuteczny środek odwoławczy i „zachęcał” skarżącą do skorzystania z niego.

46. Trybunał odnotowuje, że ten zarzut jest powiązany z zarzutem rozpatrzonej powyżej i musi być w związku z tym także uznany za dopuszczalny.

47. Trybunał przypomina, że art. 13 gwarantuje prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego przeciwko domniemanemu naruszeniu warunku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie na podstawie art. 6 § 1 (patrz *Kudła przeciwko Polsce* [GC], nr 30210/96, § 156, ECHR 2000–XII). Chociaż sprawa *Kudła* dotyczyła postępowania karnego Trybunał uważa, że taki warunek stosuje się również w postępowaniu cywilnym. Ponadto Trybunał powołuje się na swoje orzecznictwo, zgodnie z którym na gruncie prawa polskiego nie istnieje szczególny środek odnoszący się do przewlekłości postępowania (patrz wyrok *Kudła* cytowany powyżej § 160 oraz *Gibas przeciwko Polsce*, nr 24559/94, decyzja Komisji z 6 września 1995 r., *Decisions and Reports* 82–A, p. 76).

48. Trybunał odnotowuje, że Rząd uznał, iż w chwili wniesienia skargi do Trybunału skarżąca nie miała do dyspozycji skutecznego środka odwoławczego w odniesieniu do zarzutu przewlekłości postępowania.

49. Jeśli chodzi o twierdzenie Rządu, że po 18 grudnia 2001 r. skarżąca miała do dyspozycji skuteczny środek odwoławczy, Trybunał zauważa, że działania Rządu ogranicza się wyłącznie do zapewnienia, a ani dalsze informacje o wyroku Trybunału Konstytucyjnego, ani jakakolwiek praktyka orzecznicza, odnosząca się do niego, nie została przedłożona. Wobec braku takiego dowodu Trybunał uznaje, że Rząd nie uzasadnił swojego twierdzenia, według którego ten środek odwoławczy jest środkiem skutecznym (patrz *Skawińska przeciwko Polsce* (dec), nr 42096/98, z 4 marca 2003 r.).

50. Dlatego Trybunał uważa, że w tej sprawie miało miejsce naruszenie art. 13 Konwencji polegające na tym, że skarżąca nie miała krajowego środka odwoławczego, dzięki któremu mogła dochodzić swojego prawa do „rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie” jak stanowi art. 6 § 1 Konwencji.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

51. Art. 41 Konwencji stanowi:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów oraz jeżeli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkoda

52. Skarżąca domagała się 10.000 dolarów (USD) w związku ze szkodą niematerialną.

53. Rząd twierdził, że jej roszczenie było przesadne.

54. Trybunał jest zdania, że skarżąca doznała szkody o charakterze niematerialnym, polegającej na lęku i zawodzie wynikającym z przewlekłego postępowania. Stosownie do tego Trybunał zasądza skarżącej 5.000 euro w związku z doznaną szkodą niematerialną.

B. Odsetki karne

55. Trybunał uważa, że odsetki karne powinny być oparte na minimalnej stopie kredytowej Europejskiego Banku Centralnego, powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. STWIERDZA, że skarga jest dopuszczalna;
2. UZNAJE, że nastąpiło naruszenie art. 6 § 1 Konwencji;
3. UZNAJE, że nastąpiło naruszenie art. 13 Konwencji;
4. UZNAJE, że

(a) pozwane państwo wypłaci skarżącej w związku ze szkodą niematerialną w terminie trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 § 2 Konwencji, 5.000 euro (pięć tysięcy euro) przeliczone na walutę krajową w stawce obowiązującej w dniu regulacji należności, plus jakikolwiek podatek, który może być wymagalny;

(b) od upłynięcia wyżej wymienionego terminu trzech miesięcy do dnia wypłaty wymagalne są od powyższej kwoty odsetki w stawce równej minimalnej stopie kredytowej Europejskiego Banku Centralnego w okresie karnym powiększone o trzy punkty procentowe;

3. ODDALA pozostałą część roszczenia skarżącej o odszkodowanie.

Sporządzono w języku angielskim i ogłoszono na piśmie 14 października 2003 r., zgodnie z art. 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz

Nicolas BRATZA
Przewodniczący